

A close-up photograph of a hand holding a baby doll's head. The doll has large, blue eyes and a pink mouth. In the background, several other similar baby doll heads are visible, some with different colored hair or accessories. The background is a light-colored, textured surface, possibly a fabric or paper.

Schyssta leksaker på önskelistan

Om leksaksföretagens sociala ansvar

**Sveriges
Konsumenter**

FAIR TRADE CENTER

**SWED
WATCH**

Denna skrift är en kortversion av SwedWatchs rapport "Reviewing Santa's workshop" och Fair Trade Centers "En rapport om leksaker – svårt att göra etiska val i butiken". SwedWatchs rapport är en uppföljning av en tidigare rapport om leksakstillverkning i Kina, publicerad 2004, och bygger på research under 2009 med fältbesök av en lokal konsult i Guangdongprovin- sen i Kina. Intervjuer har genomförts med totalt omkring 180 anställda och tre fabrikschefer hos sex kinesiska leverantörer till svenska återförsäljare. Samtliga namn på anställda är fingerade för att undvika att utsätta dem som intervjuats för risker. För mer information om SwedWatchs metod och källor, läs rappor- ten "Reviewing Santa's workshop" på www.swedwatch.org

Fair Trade Centers rapport bygger på intervjuer och kor- respondens med åtta av de största företagen på den svenska leksaksmarknaden. För mer information om Fair Trade Centers leksaksrapport, besök www.fairtradecenter.se

Sveriges Konsumenter har inom projektet "Etisk konsumtion av leksaker" delfinansierat och medverkat i publiceringen av rapporterna och skriften. För mer information, besök www.sverigeskonsumenter.se

Klappar till oss – hårt arbete för kinesiska gästarbetare

Försäljningen av leksaker i världen har ökat stadigt under det senaste decenniet. Mjukdjur, leksaksbilar och dockor ges bort till våra barn av kärlek och omtanke. I stark kontrast till detta dominerar leksakstillverkningen av unga kinesiska gästarbetare som arbetar långa dagar för låga löner. Ungefär 80 procent av världens leksaker tillverkas i Kina. Flest fabriker har Guangdongprovinns i söder, som drar till sig gästarbetare från hela Kina.

De första rapporterna om farlig arbetsmiljö i leksakstillverkning nådde Europa i mitten av 1990-talet, efter två allvarliga fabriksbränder i Kina och Thailand. En internationell leksakskampanj organiserades och 1995 svarade the International Council of Toy Industries med att anta etiska regler som 2002

blev uppförandekoden ”ICTI Code of Business Practices”. Genom omfattande åtgärder från industrin och fler statliga kontroller lyckades man få bort de allra värsta arbetsmiljöerna i leksakstillverkningen i slutet av 90-talet.

Dock började ett antal andra problem att uppmärksammas, som till exempel omfattande övertid och inskränkningar mot grundläggande fackliga rättigheter. En undersökning av leksaksindustrin som SwedWatch genomförde i Guangdong 2004, visade att arbetsvillkoren ofta var oacceptabla i fabriker som tillverkade leksaker för den svenska marknaden. SwedWatches och andra organisationers dokumentation skapade stor uppmärksamhet i media och fick återförsäljarna att vidta åtgärder. De flesta företag valde att framför allt arbeta med ökat socialt ansvar genom ICTI CARE, industrins gemensamma uppföljning av sin uppförandekod, som påbörjades 2004.

FAKTA

Svensk konsumtion av leksaker

Under 2008 köpte vi i Sverige leksaker för 4,6 miljarder kronor. Cirka 30–40 procent av försäljningen sker under julhandeln. Det betyder att varje familj konsumerar leksaker för cirka 2 000 kr per år.

Källa: Uppgift från Handelns utredningsinstitut (HUI), 2009-03-30 samt Leksakshandlarna, www.leksakshandlarna.se

Den kinesiska leksaksindustrin har mött många utmaningar sedan 2004. En blygiftskandal ledde 2007 till att världens största leksakstillverkare, Mattel, tvingades återkalla 21 miljoner leksaker som tillverkats i Kina. Ett år senare drabbades de kinesiska leksakstillverkarna av den globala ekonomiska krisen. Antalet kinesiska leksaksfabriker minskade från cirka 10 000

till cirka 4 000. I leksaksindustrin är det stor skillnad på arbetsbelastning mellan låg- och högsäsong. Högsäsongen sträcker sig från juni till september när fabrikerna tillverkar julklappar till Europa och USA.

Leksaksindustrin har börjat agera

Sedan 2004 utfärdar branschorganisationen ICTI certifikat till de leksaksleverantörer som lever upp till deras uppförandekod enligt kontrollsystemet ICTI CARE. Ungefär hälften av Kinas leksaksfabriker är idag ICTI-certifierade eller på väg att bli det. Det svenska branschorganet Swedish Toy Association (Swetoy) är medlem i ICTI och kräver i sin tur av sina svenska medlemsföretag att dessa endast handlar från ICTI-certifierade leverantörer. Idag är det dock långt ifrån alla medlemmar som lever upp till det åtagandet.

ICTIs uppförandekod har kritiserats av organisationer och fackföreningar för att den inte omfattar den internationella arbetsorganisationen ILO:s samtliga kärnkonventioner.

Uppförandekodens krav på rätten till facklig organisering och kollektiva förhandlingar är vaga och arbetarnas medverkan i kontrollsystemet brister. Kritik har också framförts mot att alla kostnader för att uppfylla kraven läggs på de kinesiska leverantörerna. SwedWatch har besökt sex kinesiska leverantörer som i rapporten benämns fabrik (A–F) och som tillverkar leksaker åt bland annat Brio, Top-toy, Åhléns, Coop och Ica. Samtliga är ICTI-certifierade.

Det har blivit bättre...

SwedWatches granskning 2009 visar att en hel del förbättringar skett på flera viktiga områden. De mest extrema övertiderna med uppemot 90 timmars arbetsvecka, som var vanligt 2004, verkar inte förekomma på de här fabrikerna längre. 2004 garanterade inte ens hälften av tillverkarna sina anställda en dags ledighet per vecka och de anställda saknade ofta skriftliga anställningskontrakt. Fem år senare ger alla sex leverantörer anställningskontrakt och garanterar en dags ledighet per vecka, utom leverantör F som tillverkar träleksaker till Brio. Fler än hälften av leverantörerna betalade inte korrekt övertidsersättning 2004, men idag följer fem av sex leverantörer de lagliga kraven på den punkten. Den mest hoppningivande förbättringen sedan 2004 är att de flesta anställda är mer medvetna om sina rättigheter. Hos leverantör A, B och C (som tillverkar leksaker åt Ica, Åhléns, Top-toy och Brio) är de flesta problem som avslöjades 2004 mer eller mindre lösta.

...men fortfarande långa dagar för låga löner

Dock kvarstår vissa problem. Flera leverantörer tecknar inte lagstadgade socialförsäkringar för alla arbetstagare, flera ersätter inte heller sjuk- och semesterledighet enligt lagkrav och det förekommer problem med hälsa och säkerhet. Arbetstiderna överskrider fortfarande gränserna i kinesisk lag hos alla leverantörer utom en (leverantör E som tillverkar åt bland annat Brio) och ligger långt över det tillåtna på två fabriker (leverantör D som tillverkar åt Top-toy och Brio och F som tillverkar åt Brio). Detta trots att dessa fabriker är ICTI-certifierade.

Bilden visar arbetare på en annan fabrik än den som nämns nedan.

”Jag använder nålar i mitt arbete och de långa arbetsdagarna gör att jag gör misstag och sticker mig. Det gör väldigt ont i mina händer. Jag vill inte arbeta på den här fabriken mer.”

Sui Wong, en ung gästarbetare från Guangxiprovinzen som arbetat på sömnadsavdelningen i en månad.

Bland Brios leverantörer återfinns både de fabriker med bäst och de med sämst arbetsvillkor. Enligt intervjuer med anställda utanför arbetsplatsen följer leverantör E lagstiftningen på de flesta punkter, medan leverantör F har stora problem på flera områden.

Trots detta är leverantör F både ICTI-certifierad och kontrollerad av Brios egen personal. Efter avslöjandet har Brio genomfört förbättringar i sin uppföljning på flera punkter.

Etiska uppförandekoder

Sedan slutet av 1990-talet har många svenska företag antagit och arbetat med så kallade uppförandekoder. En uppförandekod listar de krav som företaget ställer på vilka arbetsvillkor som ska gälla i produktionen av dess varor, även om produktionen är utlagd på leverantörer.

En bra uppförandekod ska bygga på FN:s arbetsrättsorganisation International Labour Organisation's (ILO) konventioner och FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, samt klargöra att nationell lagstiftning ska följas.

Allra viktigast är att koden omfattar och uttryckligen refererar till ILO:s kärnkonventioner. Dessa är:

- Förbud mot tvångsarbete
- Rätten att organisera sig i fackföreningar
- Rätten till kollektiva förhandlingar
- Rätten till lika ersättning för lika arbete
- Avskaffande av tvångs- och slavarbete
- Förbud mot diskriminering
- Minimiålder för arbete
- Förbud mot de värsta formerna av barnarbete

Uppförandekoden måste översättas till lokala språk och användas av alla berörda för att få effekt. Anställda, fabriksledningen och inköpande företag måste integrera kraven i sina inköpsvillkor.

För mer information, se www.ilo.org/public/english/info/index.htm
och www.fairtradecenter.se/node/83

Vad gör företagen?

Störst på den svenska leksaksmarknaden är det danska företaget Top-toy som driver kedjorna BR-leksaker och Toys R Us. Företaget står för över 30 procent av försäljningen av leksaker i Sverige. De andra stora återförsäljarna är Barnens hus, Lekia och Leklust. Brio har inte några butiker, men är det största svenska leksaksföretaget inom tillverkning och distribution.

Brio, Ica, Coop, Top-toy och Åhléns har alla antagit uppförandekoder som ställer krav på bra arbetsvillkor för dem som tillverkar deras leksaker. De har även ett kontrollsystem för att se till att dessa krav efterlevs. Företagens uppförandekoder skiljer sig dock åt och alla har inte lika väl utbyggda kontrollrutiner. Både Top-toys och Brios uppförandekod brister vad det gäller den grundläggande rätten att organisera sig och rätten att förhandla kollektivt. Såväl Brio, som Ica, Coop och Åhléns har på senare år minskat antalet leverantörer och arbetat mer systematiskt med kontroller och uppföljningar. Brio, Ica och Coop har dessutom kompletterat sina kontroller med utbildningar för chefer och mellanchefer hos sina respektive leverantörer.

Barnens hus, Lekia och Leklust saknar alla någon form av uppförandekod eller etiska riktlinjer. Barnens hus uppger att de har formuleringar om förbud mot barnarbete och hänvisar till ICTI i sina avtal med leverantörer. Lekia skriver i sina leverantörsavtal att ”man fäster stor vikt vid vilka arbetsmässiga och miljömässiga villkor som tillverkningen sker under”, men företaget ställer inga krav.

”Vi arbetar från åtta på morgonen till halv sex på vardagar under lågsäsong, men från och med maj arbetar vi ofta fyra timmars övertid varje kväll och åtta timmar på lördagar och söndagar.”

Tai Li, en arbetare hos en leverantör som tillverkar leksaker åt Brio.

Arbetsvillkoren på en fabrik som tillverkar

Brios trävaror i Kina:

- Fabriken ger inte anställningskontrakt till sina anställda.
- De anställda tvingas arbeta uppemot 76 timmar i veckan under högsäsong, vilket är 27 timmar mer än vad som tillåts i kinesisk lag.
- Fabriken garanterar inte en dags ledighet i veckan som krävs enligt kinesisk lag och ILO-konvention nr 14.
- Många anställda klagar på att deras första lön hålls inne som deposition tills de slutar.
- Lagenlig övertidsersättning betalas inte.
- Alla anställda omfattas inte av lagenliga försäkringar.
- 15 av de intervjuade anställda uppger att de aldrig varit med om någon brandövning. Enligt kinesisk lag ska fabriker genomföra minst två brandövningar per år.

Arbetsvillkoren på en fabrik som tillverkar mjukdjur åt Ica, Top-toy och Åhléns:

- De anställda arbetar uppemot 64 timmar per vecka i högsäsong, vilket är 15 timmar mer än vad som tillåts enligt kinesisk lag.
- Arbetsgivaren ger alla anställda riktiga anställningskontrakt, rätt till en dags ledighet per vecka, samt täcker de försäkringar som krävs för alla arbetstagare.
- En del anställda är rädda att de ska avskedas när de närmar sig tidsgränsen för att få fast anställning. Detta har enligt några arbetare skett tidigare.
- Till skillnad från alla de övriga fabrikerna som SwedWatch granskat så finns det en fackklubb där de anställda själva har valt sina representanter. Fackklubben har dock ännu inte inlett någon förhandling med arbetsgivaren om arbetsvillkoren på arbetsplatsen.
- Samtliga 25 anställda som intervjuats säger att fabriken lägger ut en stor del av tillverkningen på underleverantörer, något som fabriksledningen nekar till.

Endast kontroller räcker inte – andra metoder krävs

SwedWatches undersökning visar att sociala krav och kontroller i de flesta fall har haft betydelse för att förbättra standarden på fabrikerna. Det är dock viktigt att titta på de problem som fortfarande finns och som hittills inte kunnat åtgärdas genom köparnas krav och kontroller. Endast hos leverantör B har de anställda varit delaktiga i arbetet med att förbättra arbetsvillkoren. Detta har naturligtvis att göra med att fria fackföreningar är förbjudna i Kina, men icke desto mindre, finns det numera utrymme inom kinesisk lagstiftning att förhandla fram kollektiva kontrakt på arbetsplatserna. Detta förekommer dock inte på någon av de undersökta fabrikerna idag.

Det har blivit allt vanligare att organisationer och lokala experter genomför lyckade utbildningar i arbetsrättslagstiftning för anställda och fabrikschefer i Kina. Det har i vissa fall resulterat i att de anställda valt sina egna representanter och kunnat driva förhandlingar med fabriksledningen om kollektiva kontrakt gällande arbetsvillkoren på fabriken. Dessa fackklubbar måste dock formellt tillhöra Kinas enda fackförbund, det statligt kontrollerade All China Free Trade Union (ACFTU). Det är alltså inte fria fackföreningar, men de kan ändå fungera som ett sätt för arbetstagarna att påverka och medverka till förbättringar av arbetsvillkoren. Fabriksinspektioner kan aldrig ersätta denna form av lokalt förankrat arbete.

Mer krav – mindre betalt

Fabrikscheferna säger till SwedWatch att köparna kräver allt högre standard när det gäller kvalitet och arbetsvillkor, men att detta inte backas upp av bättre affärsvillkor. En leverantör uppger att priserna tvärtom har sjunkit med fem till tio procent

Levnadslön – minimilön

Minimilönen i Kina sätts av de lokala myndigheterna och skiljer sig åt mellan olika regioner. Undersökningar av lokala arbetsrättsorganisationer visar att dessa minimilöner endast täcker drygt hälften av en familjs utgifter. En levnadslön ska täcka kostnaderna för mat, husrum, kläder, sjukvård, skolgång samt något sparande. Levnadslönen i Shenzhen i Guangdong beräknas till 1 600 RMB (ungefär samma i SEK), medan minimilönen är 900–1 000 RMB. Detta gör att gästarbetarna oftast inte har råd att hyra rum utanför de sovsalar som erbjuds och att de behöver arbeta mycket övertid för att få ihop en rimlig lön.

Lönerna i de undersökta fabriker är omkring 1 000–2 000 RMB per månad inklusive övertid. Minimilönerna varierar mellan omkring 700 och 900 RMB beroende på var fabriken ligger. Under lågsäsong får de anställda oftast inte mer än minimilönerna.

Källa: Stitching a Decent Wage across Borders: the Asia Floor Wage Proposal 2009, Clean Clothes Campaign and the Asia Floor Wage Campaign, Oktober 2009, www.cleanclothes.org.

de senaste åren, samtidigt som priserna på råvaror ökat, liksom kostnaden för att följa olika lagar och förordningar. Fabrikscheferna uppger även att kraven på snabbare leveranser ökat. Risken är stor att leverantörerna inte förmår leva upp till kraven och istället lägger ut tillverkning på hemarbete eller underleverantörer med sämre villkor, dit köparnas kontroller inte når.

Arbetet med uppförandekoder och sociala revisioner visar allt tydligare att köparna måste ta ansvar för att förändra sina inköpsmetoder, inte bara ställa krav på sina leverantörer. Detta kan göras genom att till exempel planera produktionen bättre, ha en dialog med leverantörerna om vad man kan förändra i inköpsvillkoren för att det ska gå lättare att leva upp till de

Göteborgs kommun följer upp sociala krav

I en upphandling av leksaker till förskolor och fritids 2008 ställde Upphandlingsbolaget Göteborg krav på att leverantörerna skulle ha en uppförandekod som bland annat innehöll ILO:s kärnkonventioner och att tillverkningen skulle ske i enlighet med denna kod. SwedWatch fick i uppdrag av Upphandlingsbolaget Göteborg att kontrollera om dessa krav följts.

SwedWatchs granskning visade:

- Att endast två av tre företag hade en uppförandekod (Lekolar, Corporate Express Staples hade uppförandekoder sedan tidigare, ABA-Skol antog en kod först 2009).
- Alla tre företag anlidade grossister som saknade rutiner för uppföljning av de sociala kraven hos de som tillverkade leksakerna i Kina.
- På alla tre fabriker som besöktes i Kina fanns indikationer på att arbetsvillkoren kränkte lokal lagstiftning och ILO:s konventioner på flera punkter.
- Hos Lekolars tillverkare bekräftades arbetsvillkor som bröt mot kinesisk lag på flera punkter, t ex arbetade man sju dagar i veckan utan korrekt övertidsersättning.
- Hos Corporate Express Staples tillverkare var flera av arbetsvillkoren i linje med kinesisk lagstiftning, t ex fick alla anställda anställningskontrakt.

SwedWatch har riktat rekommendationer till Upphandlingsbolaget Göteborg, företagen Lekolar, Corporate Express Staples och ABA-Skol, samt till tillverkarna, för att de sociala kraven ska omsättas i praktiken för de anställda på fabrikerna.

Källa och mer information: Toy manufacturing in China - A follow up of social criteria for Gothenburg municipality, SwedWatch, December 2009, www.swedwatch.org.

sociala kraven. Inköpande företag kan bland annat öka produktionstiden för enskilda varor och göra färre ändringar i beställningarna när produktionen redan är igång.

Konsumentmakt

Lättillgänglig information är en förutsättning för att konsumenten ska kunna använda sin konsumentmakt i sina inköp. Som kund hos Brio, Ica, Coop och Åhléns kan man lätt hitta information om vilka krav företaget ställer i produktionen på företagens hemsidor. Hos Top-toy är det värre, där får man leta länge innan man hittar företagets uppförandekod. På Nordens största leksaksföretag BR-Leksakers och Toys R Us hemsidor finns ingen information om etik eller miljö.

Varken Leklust, Lekia eller Barnens hus har någon information på sina hemsidor om hur varorna tillverkats eller vilka etiska krav som de ställer på sina leverantörer.

Inget av de granskade företagen har några etiskt märkta leksaker i sitt sortiment. Det finns heller inte några miljömärkta leksaker hos de företag som Fair Trade Center och SwedWatch har granskat. Enligt föreningen Rättvisemärkt finns det än så länge inga internationella Fairtrade-kriterier för leksaker.

Rekommendationer

Även om Åhléns, Brio, Top-toy, Coop och Ica har bidragit till att flera förbättringar skett på flera av fabrikerierna sedan 2004, finns det fortfarande mycket kvar att göra.

Sveriges Konsumenter, Fair Trade Center och SwedWatch ger följande rekommendationer till leksaksföretagen, tillverkarna och ICTI och är villiga att föra en dialog för att genomföra dessa förändringar.

Rekommendationer till leksaksföretagen

- Fastställ åtgärdsplaner för att lösa de problem som uppdragats i rapporterna.
- Stöd leverantörerna så att varaktiga förbättringar kan ske och samarbeta med lokala organisationer som kan arrangera utbildningar för anställda och fabriksledning.
- Underlätta och uppmuntra så att arbetstagarna själva får välja representanterna till de lokala fackklubbarna och att dessa får förhandla kollektivt om vilka arbetsvillkor som ska gälla på arbetsplatsen.
- Dela kostnaderna för förbättrade arbetsvillkor med leverantörerna.
- Informera konsumenterna om vilka arbetsvillkor som gäller i tillverkningen.
- Ta fram alternativ för de konsumenter som efterfrågar etiskt och miljömässigt hållbara leksaker.
- Arbeta för att levnadslöner ska betalas i produktionen.

Rekommendationer till tillverkarna

- Informera de anställda om ICTIs uppförandekod och ta hjälp av lokala organisationer för vidare utbildning i arbetsrättsfrågor.

- Var ärlig och öppen i kommunikationen med köparna. Diskutera utmaningarna och dölj inga fakta.
- Underlätta för bildandet av lokala fackklubbar, som ska förhandla kollektivt om villkoren på fabriken.

Rekommendationer till ICTI

- Revidera ICTI CAREs uppförandekod så att den hänvisar till alla ILOs kärnkonventioner samt krav på levnadslöner.
- ICTI CARE måste börja arbeta mer med arbetarutbildningar samt uppmuntra att de anställda själva får välja representanterna till de lokala fackklubbarna och att dessa får förhandla kollektivt.
- ICTI CARE behöver reformeras. ICTI CARE borde utvecklas till ett flerpartsinitiativ med lika delar fackföreningar, organisationer och företag.

Tips till dig som konsument

- **Våga fråga i butiken**

- Ställer ni krav så att arbetarna som tillverkar leksakerna ska ha bra arbetsvillkor?
- Hur kontrollerar ni att fabriken följer era krav?
- Får arbetarna en lön som de kan leva på?

- **Berätta för företaget vad du tycker**

Skriv ett brev, mejla eller ring till företagen och tala om att du letar efter leksaker som är rättvist tillverkade. Fråga vad företaget har för regler, vilka krav som ställs och hur väl de efterlevs.

- **Välj det bästa alternativet**

Än så länge finns det väldigt få etiskt märkta leksaker. I väntan på detta, försök att köpa från företag som arbetar seriöst med att förbättra förhållandena i produktionen och som informerar dig som konsument.

- **Påverka din kommun**

Ta reda på hur kommunens daghem och fritids köper in sina leksaker. Ställer de några etiska eller miljömässiga krav?

- **Bojkotta inte utvecklingsländer!**

Lösningen är inte att välja bort de produkter som är tillverkade i utvecklingsländer, utan att försöka förbättra arbetsförhållandena. Arbetarna där behöver de jobb som exportindustrin erbjuder. Du som konsument kan istället hjälpa genom att visa att du tycker det är viktigt hur produkterna är tillverkade.

- **Använd vykortet på baksidan när du (jul)handlar!**

Sista sidan i denna broschyr kan du klippa ut och lämna in i

butiken när du handlar. Du kan även skicka samma önskelista via Fair Trade Centers hemsida: www.fairtradecenter.se

- **Använd Etikbarometern när du ska handla**

På Fair Trade Centers hemsida kan du med hjälp av etikbarometerns tabeller jämföra och bedöma företag ur ett etiskt perspektiv: www.fairtradecenter.se/etikbarometern

SwedWatch

SwedWatches syfte är att bidra till att svenskrelaterade företag tar hänsyn till människor och miljö i sin verksamhet i utvecklingsländer. Detta uppnås genom att SwedWatches kansli granskar och publicerar rapporter och att SwedWatches medlemsorganisationer bedriver opinionsbildning och för dialog med näringslivet. SwedWatch har fem medlemsorganisationer; Svenska kyrkan, Naturskyddsföreningen, Fair Trade Center, Latinamerikagrupperna och Miljöförbundet Jordens Vänner. www.swedwatch.org

Fair Trade Center

Fair Trade Center är en partipolitiskt obunden ideell förening vars övergripande mål är att främja rättvis handel med utvecklingsländer. Föreningen informerar konsumenterna om svensk handel med och svenska företags verksamhet i utvecklingsländer. På föreningens hemsida finns Etikbarometern som hjälper konsumenten att veta mer om företagets etikarbete. www.fairtradecenter.se

FAIR TRADE CENTER

Sveriges Konsumenter

Sveriges Konsumenter är en partipolitiskt obunden samarbetsorganisation med ett trettiotal medlemsorganisationer. Målet är ökad konsumentmakt och att beslutsfattare alltid ska ha konsumenternas bästa för ögonen. Sveriges Konsumenter ger även ut tidningen Råd & Rön och bedriver med KonsumentCentrum konsumentvägledning för fem stadsdelar i Stockholms stad. www.sverigeskonsumenter.se

Denna skrift har publicerats med ekonomiskt stöd av Sida, som dock inte tar ställning till skriftens innehåll.

Författare: Kristina Areskog Bjurling, researcher, SwedWatch, och Emma Hernborg, projektledare, Fair Trade Center

Ansvarig utgivare: Viveka Risberg

Foto: SwedWatch & LottaFilm

Publiceringsdatum: December 2009

Önskelista till min leksakerhandlare!

Jag önskar att de som tillverkar leksaker:

- får en lön som de kan leva på
- har rätt att organisera sig fackligt och förhandla kollektivt
- arbetar i säkra lokaler och har tillgång till skyddsutrustning
- har skriftliga anställningskontrakt

Jag önskar mig:

- fler etiska leksaker att välja på
- tydlig information på er hemsida, butik och era kataloger om hur leksakerna tillverkas och vilka krav ni ställer
- att ni för en dialog med tillverkarna och arbetarna på fabrikerna om hur ovanstående förbättringar ska uppnås

Vänligen skicka mig information om hur ni ser till att mina önskningar uppfylls!

Min e-post: .....

